

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 245:

Forslag til lov om sociale ydelser på Færøerne.

Af socialministeren (Yvonne Herløv Andersen).

(Fremsat 14/4 94).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Jørn Pedersen (S):

Lovforslaget drejer sig om, at det færøske hjemmestyre selv skal fastsætte nærmere regler på det sociale område. Forslaget bygger på en aftale, der er indgået den 6. april 1993 mellem den danske regering og det færøske hjemmestyre. Det, det drejer sig om, er, at man fremover overgår til at få en rammelov med nogle minimumsregler. Det er hensigten, at det skal gælde fra 1. januar 1995, hvor der iværksættes en ny ordning for bloktilskud til det færøske hjemmestyre.

Det bliver så fremover lagtingslove, der skal fastsætte de nærmere regler om sociale foranstaltninger på Færøerne. Det vil dog være sådan, at de nuværende love gælder, indtil Færøerne har vedtaget love på området, sådan at vi ikke efterlader Færøerne i et tomrum med hensyn til sociale love.

Jeg synes også, det er vigtigt – det er i hvert fald vigtigt for Socialdemokratiet – her at understrege, at den ret, folk med vidtgående handicap har til at komme til behandling i danske amter, opretholdes med dette forslag.

Vi ser meget positivt på lovforslaget og vil tage vel imod det i udvalgsbehandlingen og støtte det.

Pia Christmas-Møller (KF):

Nu har den socialdemokratiske ordfører gennemgået både baggrunden for og hovedprincipperne i selve lovforslaget, så det vil jeg springe over og gå direkte til de to spørgsmål, som vi har til lovforslaget.

Det ene knytter sig til den tidshorisont, hvormed man agter at gennemføre disse ting på Færøerne. Man skriver i fremsættelsestalen, at regeringen forventer, at erstatningen ved lagtingslove vil være sket inden for en nærmere årrække, som skal fastlægges ved aftale mel-

lem socialministeren og landsstyremanden på det sociale område. Det kunne vi godt tænke os at få lidt mere præcist belyst: Hvad er en nærmere årrække?

Når vi har gennemført en aftale med Færøerne, som betyder, at vi i højere grad skal overgå til bloktilskudsordninger og dermed til rammelovgivning, så er det vel naturligt, at Lagtinget også i en vis fart får fulgt det op med de nødvendige følgelove. Så vi vil gerne høre, om ministeren har en mere præcis fornemmelse af, hvad en nærmere årrække egentlig er.

Det andet, jeg gerne vil spørge til, vedrører revisionen: Hvem har egentlig ansvaret for, at der bliver foretaget en uvildig og uhildet revision af det sociale område på Færøerne? Er det en færøsk sag, og er det i givet fald betinget af dansk lovgivning og danske kriterier eller hvordan? Kort og godt: Hvordan har vi snor i, at pengene nu også bliver brugt til de ting, som vi er blevet enige med det færøske landsstyre om?

Ellers er vi positivt indstillet over for at bære lovforslaget igennem.

Else Winther Andersen (V):

I dette lovforslag bemyndiges det færøske hjemmestyre til at fastsætte regler for det sociale område, sådan at hjemmestyret får en øget mulighed for selv at tilrettelægge og tilpasse den færøske sociallovgivning til de særlige færøske forhold.

Der er ingen tvivl om, at der er tale om en budgetmæssig forenkling i forhold til den tidligere ordning, der på det sociale område bestod af en blanding af bloktilskud og refusioner.

Det er vel snart alle områder inden for det sociale område, der skal overgå til hjemmestyret, efterhånden som man får lovene vedtaget i Lagtinget som erstatningslove.

Det, at Færøerne selv får ansvaret for at fordele og lægge det serviceniveau, de ønsker, mener jeg også lægger op til en større ansvarlighed, for de kan så ikke bare sende regningen tilbage til Danmark, som det i nogen udstrækning har været tilfældet med refusionsordningen.

Venstre har nogle spørgsmål, men hvis ministeren ikke kan svare på dem i dag, vil vi stille dem gennem udvalget. Det ene det er: Hvor lang tid forventer man at det vil tage Færøerne at få gennemført disse love? Som sagt står der i

[Else Winther Andersen]

lovforslaget »inden for en nærmere årrække«, uden at det angives, hvor lang tid det er.

Det medfører det næste spørgsmål: Hvor meget dobbeltadministration bliver der i grunden tale om, for noget vil komme til at ligge på Færøerne, og noget af det vil stadig væk være vedhæng til en lov her?

Man kan også spørge om, hvornår ministerens forpligtelse til at føre tilsyn med disse ting på Færøerne så ophører, for vi har jo set, at det har været nødvendigt at have snor i, hvordan man administrerer tingene. Hvornår ophører den, og hvordan vil man afgrænse de områder, hvor Færøerne selv får fuldt selvstyre, fra dem, der ligger tilbage hos ministeren?

Vi har bemærket, at lovforslaget ikke vil få nogen økonomiske konsekvenser, og det forventer vi i hvert fald også er en realitet.

Venstre vil medvirke til, at Færøerne får disse lovforslag vedtaget, og når vi får dem i udvalget, må vi opklare de spørgsmål, som vi for nærværende ikke kan få svar på.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Normalt er det sådan, at SF om ikke ukritisk så alligevel mere eller mindre automatisk siger, at det, man ønsker på Færøerne, skal vi selvfølgelig tage ad notam, og kan man forhandle sig til en løsning med regeringen, er det i orden.

Jeg vil godt sige, at tingene jo har ændret sig efter de seneste års afsløringer af mange forskellige ting, men lad os nu bare alligevel sige, at dette er et led i den aftale, der er indgået med regeringen. Den aftale har SF ikke på nogen måde modsat sig, og vi synes selvfølgelig, at hjemmestyret skal have mulighed for at lave disse regler. Jeg kan så for min part sige, at jeg ikke håber, at det bliver sådan, at det bliver de dårligst stillede, som kommer til at betale en alt for høj pris for en ikke særlig veludført politik igennem nogle år.

Jeg har et par spørgsmål: Jeg er lidt bekymret over de straffebestemmelser, som står i forslaget. Jeg synes, det lyder lidt voldsomt, at man kan idømmes en straf på op til 2 års fængsel. Det kan godt være, at vi skal vente med det til udvalgsarbejdet, for det kan da være svært nok for en minister lige at svare på, men jeg går ud fra, at det er sådan nogenlunde i overensstemmelse med gældende ret også her i landet, og at der ikke er tale om, at man indfører

nogle hårdere straffebestemmelser, for det er vi da ikke så glade for.

Så er jeg bekymret for den automatiske overgang til en dansk pension og for den sagskyld også omvendt. Vi har jo et rigsfællesskab, og jeg kan ikke rigtig se, hvorfor det skal være sådan, at hvis man har boet nogle år i Danmark og nogle år på Færøerne og så vælger at slå sig ned som pensionist på Færøerne henholdsvis i Danmark, kan man ikke hitte ud af automatisk at give folk den pension, de er berettiget til.

Den ordning, der har været hidtil, har da været god og ubureaukratisk, og jeg vil godt høre, om der er nogle særlige grunde til, at den skal laves om. Jeg har bemærket, at der i bemærkningerne på side 3 står: »Der kan efter forhandling mellem de danske og de færøske myndigheder fastsættes nye regler for automatisk overgang mellem færøsk og dansk pension«. Det vil jeg så opfordre til at man får gjort, for det er jo ikke usædvanligt, at familier på Færøerne er halvt danske og halvt færøske, så det var da en meget god idé, hvis der var lidt automatik i det.

Kirsten Jacobsen (FP):

Det er i og for sig et underligt lovforslag, som vi står med. Hvis det skal opfattes som en sociallov, må man sige, at det er verdens korteste; den består af tre paragraffer.

Når man går nærmere ind i det, er det heller ikke det, der er tale om. Der er tale om, at den snor, man havde i de sociale ydelser på Færøerne, før man gik over til bloktilskuddet, og som man fjernede, da man gik over til bloktilskuddet, ønsker man formentlig nu at give det udseende af at man genindfører.

Det gør man ikke. Man konstaterer, at det er det færøske hjemmestyre, som skal sørge for det her, og det er i øvrigt en konstatering, som man ikke behøver at gå til Folketinget for at få slået fast, for det står i og for sig i hjemmestyreloven. Jeg kan ikke se andet, end at det, man har gjort, er at sørge for, at sociallovgivningen på Færøerne er et færøsk særanliggende. Det er vel også sådan, det er i dag, og jeg vil egentlig gerne bruge min tid på at spørge ministeren, hvad forskellen i grunden er. Er det ikke sådan, at sociallovgivningen på Færøerne i dag er et færøsk særanliggende?

[Kirsten Jacobsen]

Når man så bare opremser de ti punkter om, hvad det er for nogle foranstaltninger, man kan gennemføre, får færingerne formentlig en falsk fornemmelse af, at de får noget, men længere nede kan man så læse, at det får de kun, hvis Lagtinget vil, og kun i det tempo, Lagtinget vil.

Med hensyn til vor holdning til dette forslag, kan man jo ikke være imod, at man konstaterer noget, som er sådan, og Fremskridtspartiet har ikke noget imod at konstatere, at to og to er fire. Hvis jeg endelig skal kritisere noget, er det i og for sig alle de »kan«, i stedet for at man fra dansk side som led i en eller anden aftale simpelt hen forlangte, at der var minimumsgrænser for, hvad man på Færøerne kunne byde folk at leve for, at man fik erstattet den forældede forsorgslov, som betyder en fuldstændig vilkårlig tildeling af midler, og at man gav Færøernes hjemmestyre ret til at kræve tilbagebetaling af visse ydelser. Jeg vil gerne spørge ministeren, om de ikke allerede har det. Hvad ville Danmark gøre, hvis det færøske Lagting besluttede sig til lave alle disse lagtingslove? Kunne de ikke med hjemmel i hjemmestyreloven bare gøre det? Bortset fra de rent formelle ting, hvor er så det operationelle i denne lov, som gør, at færingerne kan regne med, det bliver lidt bedre for dem i fremtiden? For vi kan jo tydeligt læse, at det ikke er midler fra Danmark, de skal regne med. Det står der i og med, at der ikke er nogen økonomiske konsekvenser forbundet med det; det er også noget, de selv skal administrere, for der er heller ikke nogen administrative konsekvenser forbundet med det, så jeg vil i og for sig gerne have lidt manu-duktion af ministeren i forskellen på den tilstand, som kommer til at herske før og efter, at vi vedtager dette lovforslag.

Sonja Albrink (CD):

Da jeg synes de tidligere ordførere så flot har redegjort for forslaget, skal jeg på CD's vegne blot tilkendegive, at vi stemmer for det.

(Kort bemærkning).

Atli Dam (S):

Nu var det en moderat tone, der i dag blev anlagt af fru Kirsten Jacobsen, men alligevel siger jeg, at det stadig væk er urigtigt, at der har kunnet finde en fuldstændig vilkårlig tilde-ling af forsorgsmidler sted på Færøerne.

Nu skal jeg ikke svare på ministerens vegne, men det kan være lidt kompliceret at skelne mellem § 2-overtagelse og § 9-overtagelse i hjemmestyreloven, men det korte af det lange er, at også efter overførelsen er området et fællesanliggende.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Jeg vil gerne bede socialministeren bekræfte, at i rigsrevisionsrapporten om sociale ydelsers tildeling på Færøerne står, at det er sket vilkårligt, at der ikke har været styr på det, at det normale regelsæt ikke har været fulgt, osv., og at det er grunden til, at man i maj måned i år skal præsentere Finansudvalget for et aktstykke om tilbagebetaling af 18,4 mio. kr.

Dorit Myltoft (RV):

Dette lovforslag skal ses i lyset af en ny bloktilskudsordning, som giver hjemmestyret på Færøerne mulighed for en friere tilrettelæg-gelse af den økonomiske politik, men bloktilskuddet er udregnet efter indikationer, som der i frihedens navn trods alt ikke kan ses bort fra, og nogle af indikationerne har at gøre med forebyggelse og afhjælpning af sociale vanskeligheder.

Derfor er det rimeligt, at det i kølvandet på bloktilskuddet markeres, hvilke sociale foranstaltninger det som minimum påhviler hjemmestyret at gennemføre ved lagtingslove. Folk på Færøerne gives der med lovforslaget den garanti, at gældende love forbliver i kraft, indtil de ophæves af lagtingslove.

Det Radikale Venstre kan støtte lovforslaget.

Lysholm Christensen (KRF):

I Kristeligt Folkeparti finder vi det helt naturligt og rigtigt, at vi nu overgår til bloktilskud, således at det færøske hjemmestyre selv kan tilrettelægge og tilpasse den sociale lovgivning på Færøerne, så vi kan anbefale forslaget.

Med frihed følger der naturligvis også ansvar, og det er måske slet ikke så galt i den nuværende situation, men vi har ikke nogen forbehold. Vi respekterer den aftale, der er indgået med regeringen, og støtter forslaget.

Atli Dam (S):

Som det er nævnt, er det foreliggende for-

[Atli Dam]

slag en konsekvens af beslutninger, der blev truffet i fjor, om udbygning af bloktilskudsordningen, og som jeg allerede dengang nævnte i forbindelse med første behandling, kunne jeg sagtens tilslutte mig det idémæssige grundlag om uddeling af kompetence til en selvstyrende part i rigsfællesskabet med dertil hørende dispositionsfrihed, også selv om tidspunktet og måden, det blev gjort på, ikke var i overensstemmelse med forudsætningerne i bloktilskudsordningen, aftalen fra 1987, fordi denne forudsatte detaljerede forhandlinger om ændringer, som vi nu ikke fik tid til, og netop dette, at de danske myndigheder i dette forslag frasiger sig muligheden for tilsyn, skulle nok være en forhandling og overvejelse værd.

Det kan undre, at den ene part midt i et finansår anmoder den anden om at overtage et område, som ikke kan karakteriseres som velfungerende eller modent til overførelse, men vi færinger tager det som en positiv udfordring til at sætte os selv i stand til inden for rammerne i loven at udbygge en forvaltning, der i højere grad bygger på færøske præmisser, for det er en erkendelse, at det netop var vanskeligt at administrere efter danske regelsæt, fordi disse er udarbejdet efter danske og ikke færøske forhold.

Men vi forventer så også, at det halve år, der er tilbage før en ny fuldstændig bloktilskudsordning, bliver brugt til et virkelig grundlæggende arbejde for at finde det rimelige niveau for en fastsættelse af blokken, og her hentyder jeg specielt til områder, som var glemt i den gamle aftale, og til det faktum, at Færøerne for øjeblikket har en rekordstor arbejdsløshed, og at det derfor kunne være rigtigt, at de meget store besparelser, som staten i og med dette opnår på forsøgsområdet, kommer til at afspejle sig i bloktilskudsaftalen.

Jeg kan ikke tilbageholde en vis trang til at berøre det, der fandt sted i marts-april sidste år. Desværre tror jeg, at det, at man huggede en ordning, der var vedtaget for 1 år, midt over, i høj grad var en overreaktion på en helt usaglig og uretfærdig hetz fra enkelte folketingsmedlemmer og medier om et hensynsløst socialt frådseri fra et veldækket socialt tagselv-bord på Færøerne.

Sandheden var, at både de individuelle ydelser og det samlede forbrug i den sociale sektor som andel af de offentlige indtægter inklusive

statstilskud var lavere på Færøerne end i Danmark, og den sociale forvaltning på Færøerne blev derfor også af tilsynsmyndigheden i Danmark meget langt hen ad vejen frikendt for disse beskyldninger.

Tilbage står, at revisionen nu har vist – og jeg benytter endnu en gang lejligheden til at understrege, at det var Lagtingets egen revision, der tog det usikre udbetalingsgrundlag nærmere i øjesyn – at der kun kan blive tale om at tilbageføre refusionsmidler for 18 mio. kr. til staten. Dette beløb dækker årene 1988-92 og skal ses i relation til et samlet socialt budget for disse 5 år på 4,5 mia. kr. – 4.500 mio. kr. – hvoraf vel 1.250 mio. kr. var refusionsmidler.

Specielt kan jeg henlede opmærksomheden på den forargelse, der lå i påstanden om udbetaling af mere end 17.000 kr. til forsorgsklienter som en gængs foreteelse på Færøerne. Nu hører vi, at det tilsvarende tal i Danmark kommer op på 34.000 kr., men jeg er da helt klar over, at det heller ikke i Danmark er en gængs foreteelse.

Såfremt rigsrevisorerne kommer frem til, at 18 mio. kr., som er en meget lille procentandel af refusionsmidlerne, er det rigtige fejlanbragte eller fejl disponerede refusionsbeløb, håber jeg, at de folketingsmedlemmer og den del af pressen, som har været mest plaget og pint af hellig forargelse, nu kan ånde lettet op.

Socialministeren (Yvonne Herløv Andersen):

Jeg vil gerne takke ordførerne for modtagelsen af lovforslaget, som ikke er omfattende. Som det meget rigtigt er sagt, er det en ramme-lov, der drejer sig om bloktilskud, og det primære sigte med den er at give færingerne selv nogle muligheder for at udfylde den på de præmisser, som nu er gældende på Færøerne. Derfor er det også meget vanskeligt at sige, hvad en nærmere årrække er. Taler vi om 2, 3 eller 4 år? Jeg vil da mene, at en nærmere årrække ligger inden for 5 år, men det kommer da an på, hvilke forhandlinger vi får, og i hvilken takt det kan lade sig gøre at udskifte lovgivning med det, som man har ønsket på området.

Det er rigtigt nok, at det har været Lagtingets egen landsrevision, der har taget initiativ til at få de problemer, der blev berørt før, belyst, og således er ønsket opstået om også at få

[Socialministeren]

ændret på kriterierne og på lovgivningen på det sociale område.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Ivar Hansen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 88:

Forslag til folketingsbeslutning om garanti for ventetid på maksimalt tre måneder på permanente plejehjemspladser.

Af Kirsten Jacobsen (FP) m.fl.
(Fremsat 6/4 94).

Forslaget sattes til forhandling.

*Forhandling***Socialministeren (Yvonne Herløv Andersen):**

Fremskridtspartiet foreslår, at det ved lov skal sikres, at ventetiden til en permanent plejehjemsplads højst er 3 måneder, og at aflastningspladser skal kunne anvises helt uden ventetid.

Lad det være sagt straks, at jeg er helt enig i, at det er en samfundsforpligtelse, der bør have den højeste prioritet, at sikre vores ældre og svage medborgere så god en tilværelse som overhovedet muligt, når de ikke længere er i stand til at klare sig selv.

Jeg er også enig i, at det er uheldigt og urimeligt, når ældre, der har behov for pleje og omsorg, ikke kan få den hjælp, de har brug for, hvad enten der er tale om plejehjemsplads, hjemmehjælp, egnede ældreboliger eller anden hjælp, og jeg er overbevist om, at alle her i Tinget finder, at det er uacceptabelt, at ældre ikke kan udskrives fra sygehusene, når de rent

faktisk er færdigbehandlede, fordi kommunerne ikke i løbet af kort tid kan give et relevant tilbud om bolig og omsorg.

Når problemerne for færdigbehandlede patienter på sygehusene specielt fremhæves, er det vigtigt, at vi forholder os til de faktiske oplysninger om antallet af ventepatienter. Der er heldigvis i de senere år sket et kraftigt fald i antallet af færdigbehandlede ventepatienter på sygehuse. De seneste oplysninger, som jeg har fået fra Sundhedsministeriet, viser, at antallet af færdigbehandlede ventepatienter nu er nede på ca. 750. Tallene er fra november-december sidste år, og der er grund til at tro, at tallet vil falde yderligere de kommende år.

Det fremsatte beslutningsforslag om en pladsgaranti er imidlertid ikke begrænset til ventepatienter på sygehuse, men omfatter alle, der har behov for og ønsker om en plads i et plejehjem eller i en beskyttet bolig. Jeg har sympati for beslutningsforslaget og forstår udmærket den tankegang, der ligger bag.

Spørgsmålet om en pladsgaranti er imidlertid ikke så enkelt at løse, som det umiddelbart kunne se ud til, for visitationen til plejehjem og beskyttet bolig er ikke noget entydigt begreb. Kommunernes beslutning om visitation træffes på grundlag af en vurdering af, hvilke muligheder der lokalt findes for at løse den enkeltes behov bedst muligt. Der er således stor forskel i kommunernes udmøntning af ældrepolitikken og dermed så i praksis også på visitation til bolig og til serviceydelser.

Kriterierne for at blive optaget på venteliste til plejehjem og beskyttet bolig varierer også af den grund fra kommune til kommune. Nogle steder er det ikke så svært at blive skrevet op på kommunens venteliste, mens andre kommuner kræver, at der er et aktuelt akut behov for en plejehjemsplads, før man kan komme på en venteliste. Ventelisterne under ét kan derfor ikke tages som et udtryk for det reelle behov for plejehjemsplads og beskyttet bolig.

Når vi skal drøfte emnet ventetid på plejehjemspladser, skal vi også have øje for, at kommunerne har mange andre tilbud end plejehjem og beskyttet bolig. Jeg tænker her på egnede boliger til ældre, etablering af døgnpleje og aflastningspladser, tilstrækkelig hjemmehjælp osv.

Kommunerne satser meget forskelligt; nogle lægger vægt på institutionsløsninger, mens der